

2 Sňatečnost

V roce 2021 uzavřeli obyvatelé České republiky 46,8 tisíce manželství, o 1,4 tisíce více než v předchozím roce. Po výrazném meziročním úbytku sňatků v roce 2020 (o 17 %) tak došlo opět k jejich mírnému navýšení (celkem o 3 %), a to jak u svobodných, tak i u rozvedených a ovdovělých. Při setrvání měr sňatečnosti z roku 2021 by před 50. rokem věku vstoupilo do prvního manželství 54 % mužů a 64 % žen, a to v průměru ve věku 33 resp. 30 let. Další sňatek by uzavřelo 43 % rozvedených mužů a 42 % rozvedených žen. I přes meziroční nárůst byly uvedené ukazatele sňatečnosti v roce 2021 nižší než v průměru let 2015–2019. U 12 % párů uzavírajících v roce 2021 manželství měl alespoň jeden ze snoubenců jiné než české státní občanství.

Dlouhodobý trend úbytku sňatků, započatý již na počátku 90. let 20. století, skončil v roce 2013, kdy uzavřelo manželství historicky nejméně párů, a to 43 499. Poté následovalo šestileté období růstu s průměrným meziročním přírůstkem 4,0 %, které vrcholilo v roce 2019 počtem 54 870 sňatků (tab. 2.2). Tento trend zastavil rok 2020, který v důsledku covidových restrikcí¹⁶ přinesl jen 45 415 svateb, tedy o 17,2 % méně než rok 2019. V roce 2021 bylo evidováno 46 778 nově uzavřených manželství, tedy o 3 % meziročně více, nicméně jejich počet zůstal nižší než v letech 2015–2019 (48,1–54,9 tisíce), na čemž se mohla podílet nadále trvající vládní opatření reagující na výskyt onemocnění covid-19, která upravovala podmínky možného uspořádání hromadných akcí včetně svatebních obřadů.

Sezónnost

Vládní opatření, která mj. stanovovala maximálně možný počet svatebčanů, ovlivňovala také četnost sňatků v jednotlivých měsících roku. Nejvíce poznamenanými byly opět měsíce březen a duben¹⁷, ve kterých sice již neplatil jako v roce 2020 v podstatě úplný zákaz konání svateb, ale obřad se mohl uskutečnit jen v okrese bydliště jednoho ze snoubenců. Oproti roku 2020 narostl v těchto měsících úhrn sňatků o 59 % resp. 186 %, ale v porovnání s průměrným březnem a dubnem z období 2016–2019 zůstal nižší o 36 % resp. 43 %. Minimum se v roce 2021 opět vrátilo na první měsíc roku, když v průběhu ledna vstoupilo do manželství 758 párů snoubenců (historicky druhý nejnižší lednový počet po lednu 2013). Měsíc březen, ve kterém byl v roce 2020 zaznamenán vůbec nejnižší měsíční úhrn (647) ve více než stoleté historii samostatného českého státu, se stal v roce 2021 na sňatky druhým nejslabším měsícem (1 028 sňatků), třetím pak byl prosinec (1 095).

Naopak nejsilnějšími na počty sňatků byly tradičně měsíce červen až září, kdy bylo uzavřeno 69 % manželství z celkového ročního úhrnu (v ostatních letech posledního desetiletí to bylo 64–71 %). Maximum připadlo na srpen (8 664 sňatků), na druhém místě byl červenec (8 493), na třetím září (7 649) a na čtvrtém červen (7 585). Kromě března a dubna meziročně početně na sňatky nejvíce posílil také listopad (o 64 %) a květen (o 51 %), nicméně po jejich loňském propadu šlo jen o zpětné přiblížení k jejich počtům v předcovidových letech. Podobně tomu bylo v případě druhého měsíce roku, když po výrazném navýšení únorových sňatků v roce 2020 z důvodu atraktivních dat s kombinací dvojek v kalendáři zaznamenal naopak jejich počet v roce 2021 největší propad (o 51 % na 1 138) a návrat zpět na přibližně stejnou úroveň z předchozích let.

¹⁶ Od 16. 3. do 20. 4. 2020 platil úplný zákaz hromadných akcí včetně svateb s výjimkou těch, které se mohly konat pouze v případě ohrožení života snoubence. V dalších dnech až do konce roku pak vládní nařízení stanovovala maximálně možný počet svatebčanů.

¹⁷ Maximálně možný počet svatebčanů byl limitován v průběhu celého roku 2021, a to v různých variantách podle místa konání (vnitřní či venkovní prostor) a v návaznosti na testování/očkování/ochranné lhůtě osob po prodělání nemoci covid-19. Nejpřísnější ustanovení platila od 1. 3. do 11. 4. 2021, kdy bylo možné mj. svatební obřad uskutečnit jen v rámci okresu, ve kterém měl jeden ze snoubenců trvalé bydliště (to samé platilo pro svatebčany – účast svatebčanů tedy byla možná, jen pokud se obřad konal v okrese jejich bydliště).

Tab. 2.1 Sezónnost sňatečnosti, 2012 a 2016–2021

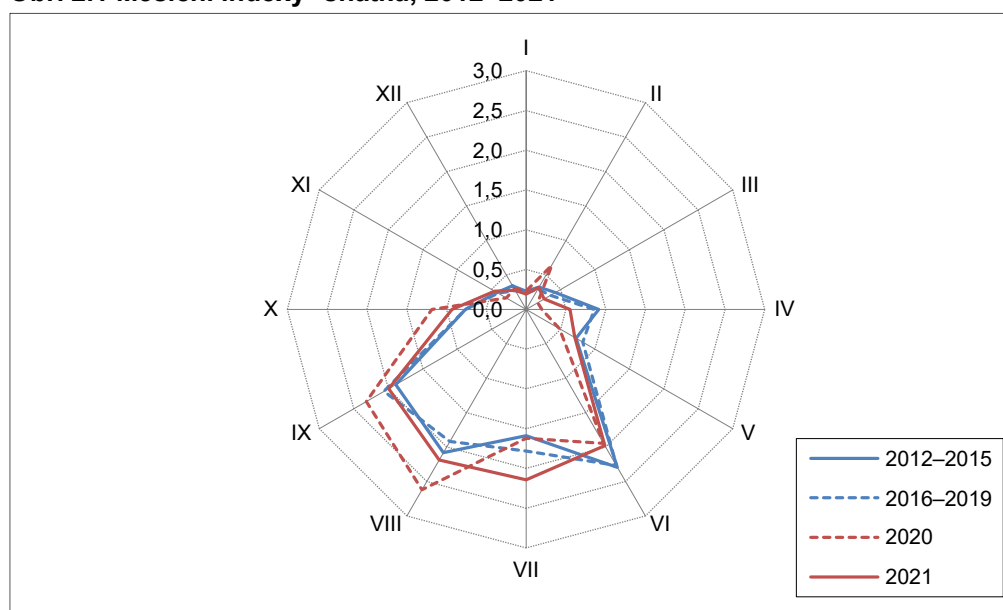
Měsíc	Absolutní počet sňatků					Měsíční index*						
	2012	2016	2019	2020	2021	2012	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Leden	915	958	985	889	758	0,24	0,22	0,20	0,18	0,21	0,23	0,19
Únor	1 127	1 202	1 241	2 306	1 138	0,31	0,30	0,28	0,30	0,30	0,64	0,32
Březen	1 689	1 341	1 913	647	1 028	0,44	0,31	0,34	0,35	0,41	0,17	0,26
Duben	3 479	4 089	3 522	742	2 120	0,94	0,98	0,85	0,81	0,78	0,20	0,55
Květen	2 286	3 099	4 578	1 856	2 797	0,60	0,72	0,76	0,83	0,98	0,48	0,71
Červen	9 103	9 165	10 808	7 253	7 585	2,45	2,20	2,07	2,40	2,40	1,95	1,98
Červenec	6 045	8 137	6 699	6 240	8 493	1,58	1,89	2,23	1,56	1,44	1,62	2,14
Srpen	6 837	7 587	9 151	10 084	8 664	1,78	1,76	1,64	2,30	1,97	2,62	2,19
Září	7 804	8 441	8 876	8 629	7 649	2,10	2,03	2,23	2,03	1,97	2,32	2,00
Říjen	2 706	3 838	4 030	4 561	3 695	0,71	0,89	0,70	0,60	0,87	1,19	0,93
Listopad	1 507	1 720	1 947	1 068	1 756	0,41	0,41	0,43	0,36	0,43	0,29	0,46
Prosinec	1 708	1 191	1 120	1 140	1 095	0,45	0,28	0,28	0,28	0,24	0,30	0,28

*Měsíční index vypovídá o vztahu měsíčního počtu sňatků k průměrnému měsíci daného roku. Jedná se o očištěný index (přepočet na stejný počet dnů v měsíci).

Pozn.: Tučně a barvou označeny nejvyšší počty/indexy v daném roce, pouze barvou nejnižší počty/indexy v daném roce.

Měřeno hodnotou měsíčního indexu, který eliminuje vliv různého počtu dnů v měsíci a vypovídá o vztahu měsíčního počtu sňatků k průměrnému měsíci daného roku, bylo v srpnu, nejoblíbenějším měsíci z roku 2021, uzavřeno 2,2krát více sňatků, než byl průměr roku, v červenci 2,1krát a v září 2,0krát. Posledním nadprůměrným měsícem byl červen, kdy vstoupilo do manželství také téměř 2,0krát více snoubenců, než činil měsíční průměr v roce 2021. Ostatních osm kalendářních měsíců bylo na sňatky podprůměrných. Zatímco v předchozím roce byl nejnižší index specificky zaznamenán u měsíce března (0,17), v roce 2021 si opět své prvenství, které si držel v předcovidových letech, obhájil leden (0,19) a březen se posunul (s hodnotou 0,26) na druhé místo. V pořadí dalším nejméně atraktivním měsícem pro sňatek byl prosinec (0,28) a dále únor (0,32). V souladu s absolutními počty zůstaly v roce 2021 výrazněji podprůměrné měsíční indexy pro březen a duben, poměrně nízký byl i červnový (třetí nejnižší index po roce 2000), naopak relativně vysoký ve srovnání s předchozími lety byl index červencový (třetí nejvyšší v novodobé historii).

Obr. 2.1 Měsíční indexy* sňatků, 2012–2021

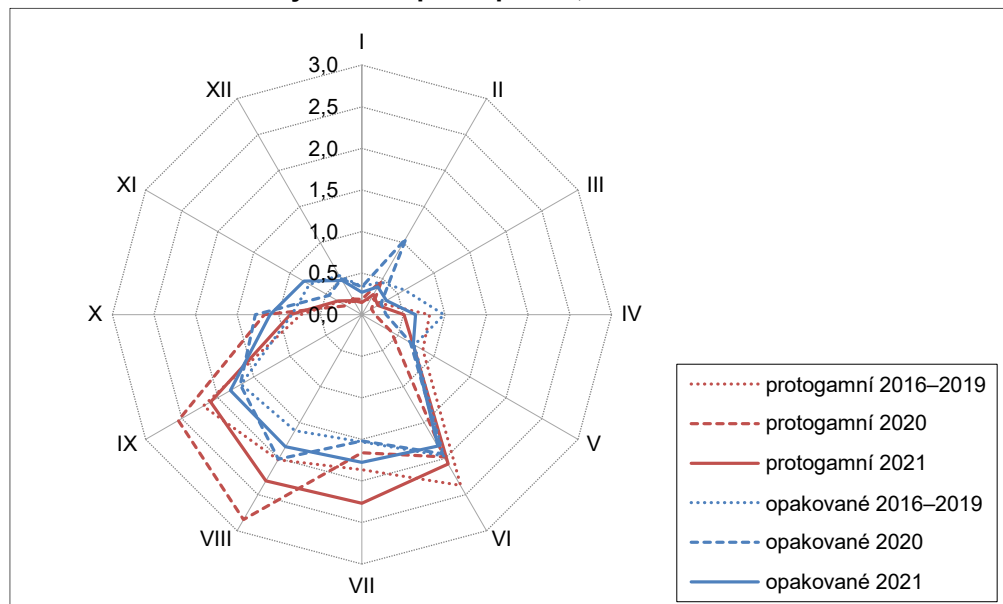
* Měsíční index vypovídá o vztahu měsíčního počtu sňatků k průměrnému měsíci daného roku. Jedná se o očištěný index (přepočet na stejný počet dnů v měsíci).

Mnohem výrazněji nepravidelně jsou v průběhu kalendářního roku rozloženy sňatky, kdy se jedná pro oba snoubence o jejich první manželství (variční koeficient 74,9 % v roce 2021), než sňatky, kde jde pro oba

snoubence o manželství vyššího než prvního pořadí (var. koef. 37,9 %). Rozložení měsíců na podprůměrné a nadprůměrné však bylo v roce 2021 u obou skupin téměř shodné – jedinou výjimku představoval měsíc říjen, u kterého dosahoval index u protogamních sňatků 0,86 (tedy byl podprůměrným měsícem), zatímco u opakovaných sňatků 1,11 (nadprůměrný). V roce 2021 vykazoval nejvyšší index u obou skupin měsíc srpen (obr. 2.2), přičemž u protogamních sňatků dosáhl úrovně 2,31násobku průměrného měsíčního počtu a u opakovaných sňatků 1,84násobku. Druhý nejvyšší měsíční index příslušel u sňatků dvou dosud svobodných měsíci červenci (2,27) a u opakovaných sňatků měsíci červnu (1,83). Minimum v obou skupinách příslušelo měsíci lednu (0,15 resp. 0,27).

Obr. 2.2 Měsíční indexy* sňatků podle pořadí, 2016–2021

* Měsíční index vypovídá o vztahu měsíčního počtu sňatků k průměrnému měsíci daného roku. Jedná se o očištěný index (přepočten na stejný počet dnů v měsíci).

Pozn.: Opakované sňatky zahrnují sňatky, kdy oba snoubenci vstupují do manželství minimálně podruhé.

Rozložení sňatků do jednotlivých dnů týdne se v roce 2021 nijak zásadně nelišilo od předchozích let, když 66,7 % všech manželství bylo uzavřeno v sobotu a 22,0 % v pátek. Nejvíce svateb se uskutečnilo v sobotu 21. 8. 2021, kdy si své „ano“ řeklo 1 917 párů. Druhá v pořadí byla sobota 26. 6. 2021 (1 654 svateb), třetí sobota 28. 8. 2021 (1 633 svateb) a čtvrtá sobota 17. 7. 2021 (1 602 svateb). Ve všech případech šlo zároveň o číselně atraktivnější data. Z pátečních termínů vyhrály hned tři srpnové, a to 20. 8. 2021 (517 svateb), 13. 8. 2021 (464 svateb) a 27. 8. 2021 (422), které tak mohly značnou měrou přispět k vítězství srpna jako nejsilnějšího měsíce co do počtu sňatků. Čtvrtečním termínům pak vévodilo datum 9. 9. 2021 (155 svateb), pondělním 5. 7. 2021 (94 svateb), středečním 7. 7. 2021 (89), úterním 21. 12. 2021 (73 svateb) a nedělním 4. 7. 2021 (46 svateb).

Sňatky podle pořadí a podle rodinného stavu snoubenců

Tři čtvrtiny ženichů a nevěst uzavírají své první manželství (tab. 2.2). V roce 2021 vstoupilo poprvé do manželského svazku 34 930 mužů (74,7 % z celkového počtu ženichů) a 34 856 žen (74,5 % z celkového počtu nevěst). Oproti předchozímu roku se jejich počet navýšil o 3,0 % (o 1 116 více svobodných mužů) resp. o 2,6 % (o 882 více svobodných žen). Svě minimálně druhé manželství uzavřelo v roce 2021 celkem 11 848 mužů (25,3 % ze všech ženichů) a 11 922 žen (25,5 % ze všech nevěst). V porovnání s rokem předchozím to bylo o 247 více mužů (relativně o 2,1 %) a o 481 více žen (o 4,2 %). Meziroční nárůst sňatků tak byl u prvních i opakovaných sňatků poměrně podobný.

Stejně jako v předchozích letech patřila většina tzv. opakovaných sňatků mužů a žen k druhému pořadí (9 671 sňatků u mužů a 9 690 sňatků u žen v roce 2021, tj. 89 resp. 88 % opakovaných sňatků, u nichž bylo

známé jejich konkrétní pořadí). Jedna desetina sňatků vyššího pořadí pak připadala na sňatky třetího pořadí a na sňatky čtvrtého či dalšího pořadí jen dvě procenta.

Tab. 2.2 Sňatky podle pohlaví a pořadí, 2012 a 2016–2021

	2012	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sňatky celkem	45 206	50 768	52 567	54 470	54 870	45 415	46 778
Pořadí sňatku muže: 1.	33 816	38 578	40 038	41 316	41 606	33 814	34 930
vyšší (2. +)	11 390	12 190	12 529	13 154	13 264	11 601	11 848
v tom 2.	9 591	9 987	10 326	10 815	10 749	9 513	9 671
3.	1 578	1 025	1 173	1 202	1 285	1 039	1 066
4.+	221	150	163	157	156	146	137
neznámé vyšší	x	1 028	867	980	1 074	903	974
Pořadí sňatku ženy: 1.	34 175	39 007	40 336	41 592	41 724	33 974	34 856
vyšší (2. +)	11 031	11 761	12 231	12 878	13 146	11 441	11 922
v tom 2.	9 349	9 611	10 126	10 552	10 693	9 236	9 690
3.	1 474	1 150	1 144	1 313	1 336	1 189	1 167
4.+	208	155	181	157	183	169	149
neznámé vyšší	x	845	780	856	934	847	916
Podíl opakovaných sňatků (%): muži	25,2	24,0	23,8	24,1	24,2	25,5	25,3
ženy	24,4	23,2	23,3	23,6	24,0	25,2	25,5

Pozn.: V roce 2013 došlo k úpravě Dotazníku k uzavření manželství (slouží jako jeden z podkladů pro vyplnění Hlášení o uzavření manželství), kdy byla Ministerstvem vnitra ČR vypuštěna mj. otázka na pořadí manželství. Nejistěné údaje tak od roku 2013 ČSÚ uvádí jako samostatnou kategorii.

Z pohledu rodinného stavu snoubenců dominovaly mezi ženichy a nevěstami, kteří nestáli před oltářem poprvé, osoby rozvedené. V roce 2021 uzavřelo další manželství 11 412 rozvedených mužů (meziročně o 2 % více; 96,3 % ze všech rozvedených a ovdovělých ženichů) a 11 303 rozvedených žen (o 4 % více; 94,8 % ze všech rozvedených a ovdovělých nevěst). Ovdovělé osoby vstupují do nového svazku zřídka (436 mužů a 619 žen v roce 2021; o 7 % resp. 8 % více).

Tab. 2.3 Sňatky podle rodinného stavu snoubenců, 2012 a 2016–2021

	2012	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rodinný stav ženicha: svobodný	33 816	38 578	40 038	41 316	41 606	33 814	34 930
rozvedený	10 989	11 758	12 080	12 702	12 802	11 192	11 412
ovdovělý	401	432	449	452	462	409	436
Rodinný stav nevěsty: svobodná	34 175	39 007	40 336	41 592	41 724	33 974	34 856
rozvedená	10 489	11 206	11 672	12 275	12 443	10 866	11 303
ovdovělá	542	555	559	603	703	575	619
Svobodný ženich a nevěsta (protogamní s.)	29 684	34 284	35 574	36 593	36 690	29 694	30 519
Rozvedený ženich i nevěsta	6 191	6 763	7 003	7 362	7 411	6 611	6 748
Svobodný ženich a rozvedená nevěsta	3 996	4 159	4 333	4 591	4 723	3 976	4 260
Rozvedený ženich a svobodná nevěsta	4 436	4 646	4 698	4 922	4 943	4 194	4 258
Ostatní	899	916	959	1 002	1 103	940	993
	% z úhrnu						
Svobodný ženich a nevěsta (protogamní s.)	65,7	67,5	67,7	67,2	66,9	65,4	65,2
Rozvedený ženich i nevěsta	13,7	13,3	13,3	13,5	13,5	14,6	14,4
Svobodný ženich a rozvedená nevěsta	8,8	8,2	8,2	8,4	8,6	8,8	9,1
Rozvedený ženich a svobodná nevěsta	9,8	9,2	8,9	9,0	9,0	9,2	9,1
Ostatní	2,0	1,8	1,8	1,8	2,0	2,1	2,1

Podíl manželství uzavřených partnery stejného rodinného stavu se dlouhodobě pohybuje kolem 81 až 82 %, v roce 2021 činil 81,3 % (meziročně nižší o 0,2 p. b.). Nejvíce sňatků bylo tzv. protogamních, tj. dvou svobodných osob, v roce 2021 v počtu 30 519 (65,2 % z celkového počtu sňatků), a dále sňatků dvou

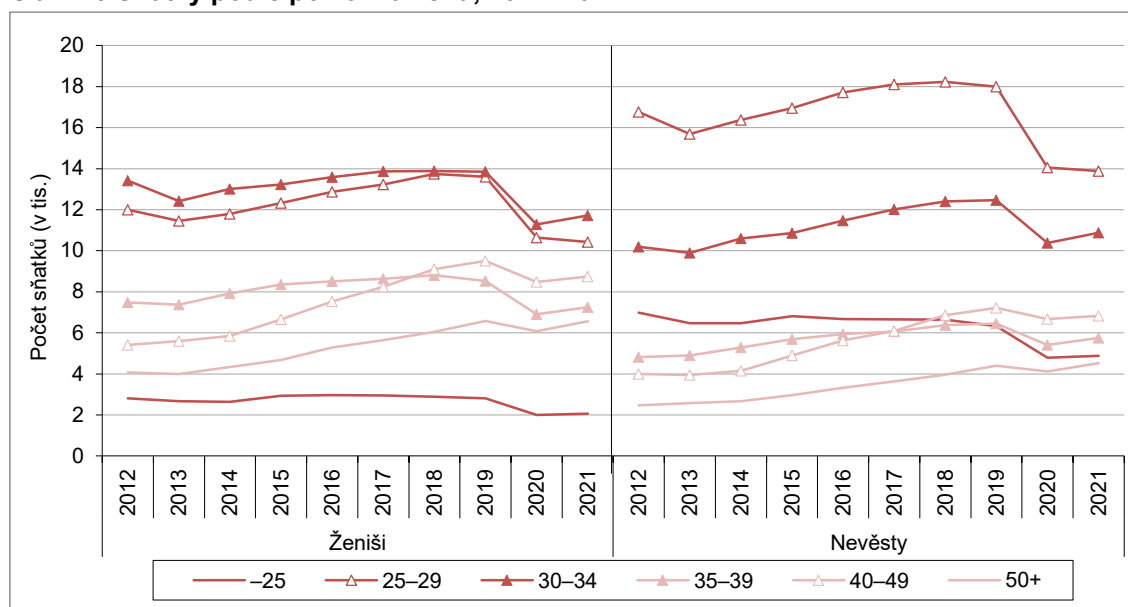

rozvedených snoubenců, kterých bylo 6 748 (14,4 % z úhrnu; podíl meziročně nižší v obou případech o 0,1 p. b.). Další v pořadí jsou již svazky z pohledu rodinného stavu snoubenců heterogenní, mezi nimiž převažují sňatky jedné rozvedené a jedné svobodné osoby. V roce 2021 jich bylo v kombinaci svobodný ženich a rozvedená nevěsta 4 260 (9,1 % ze všech svazků) a rozvedený ženich a svobodná nevěsta 4 258 (9,1 %). Ostatní sňatky pokrývaly zbylých 2,1 % (šlo o sňatky, kdy minimálně jeden ze snoubenců byl ovdovělý).

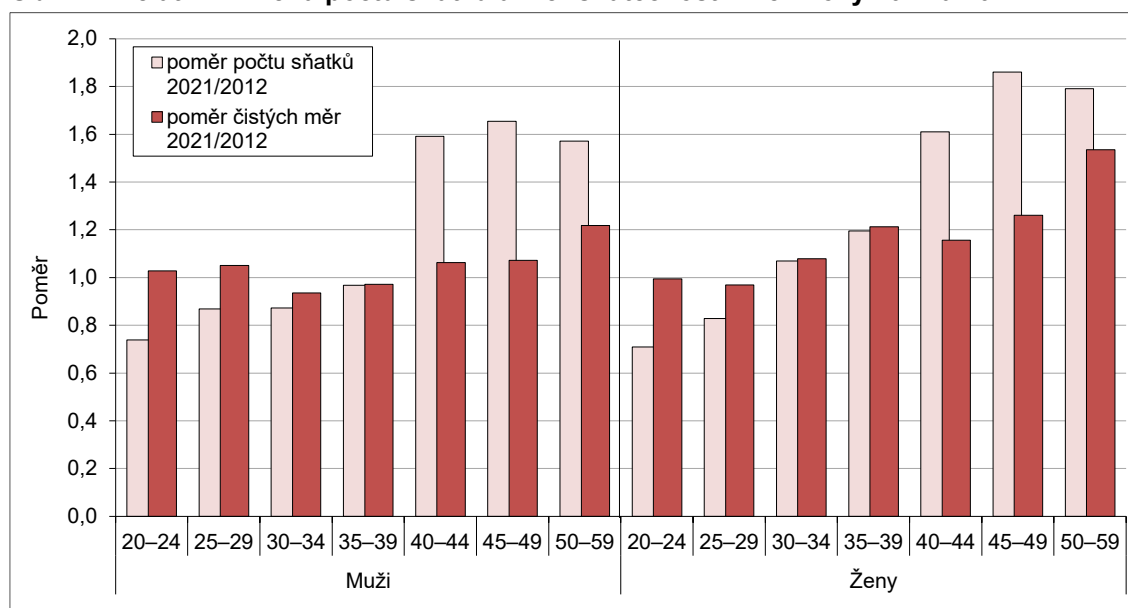
Sňatky podle věku snoubenců

Stejně jako v předcházejících letech 2012–2020 byli v roce 2021 mezi ženichy stále nejvíce zastoupení 30–34letí (11 716, tj. 25,0 % z úhrnu) a mezi nevěstami 25–29leté (13 892, tj. 29,7 % z úhrnu). Druhou nejpočetnější věkovou skupinu představovali u snoubenců 25–29letí (22,3 %) a u snoubenek 30–34leté (23,3 %). Ve věku 25 až 34 let tak byla celá polovina osob uzavírající manželství, nicméně jejich podíl se během let postupně snížil z 57,9 % v roce 2012 na 50,2 % v roce 2021. K poklesu váhy došlo také u ženichů a nevěst mladších 25 let, kterých bylo v roce 2021 v úhrnu jen 7,4 % (4,4 % mezi ženichy resp. 10,4 % mezi nevěstami), zatímco o deset let dříve 10,8 % (6,2 % u ženichů a 15,5 % u nevěst). Naopak relativně více bylo postupem let snoubenců starších 50 let: 11,9 % (14,0 % ženichů resp. 9,7 % nevěst) v roce 2021, 7,2 % (8,4 % ženichů resp. 5,2 % nevěst) v roce 2012.

Obr. 2.3 Sňatky podle pohlaví a věku, 2012–2021

Četnost sňatků v jednotlivých věkových kategoriích ovlivňuje věková struktura obyvatel a úroveň sňatečnosti. Z porovnání intenzit změny počtu sňatků na straně jedné a sňatečnosti na straně druhé v jednotlivých skupinách mezi roky 2012 a 2021 (obr. 2.4) je zřejmé, že důležitou roli v proměnách věkové struktury snoubenců hrála především měnící se věková skladba populace. U 20–24letých a 25–29letých ženichů a nevěst byl v roce 2021 zaznamenán sice nižší počet sňatků než v roce 2012, ale jejich intenzita sňatečnosti se přitom výrazně nezměnila. U věkových kategorií nad 40 let, kde došlo k významnému nárůstu jak počtu sňatků, tak intenzity sňatečnosti, zase byl nárůst absolutního počtu mnohem výraznější – např. ve věkové kategorii 45–49 let bylo v roce 2021 zaznamenáno u mužů 1,7x a u žen 1,9x více sňatků než v roce 2012, zatímco intenzita sňatečnosti byla vyšší jen 1,1 resp. 1,3násobně.

Obr. 2.4 Relativní změna počtu sňatků a měr sňatečnosti* mezi roky 2012 a 2021

* Čistá míra sňatečnosti vyjadřuje počet uzavřených manželství na 1 000 sňatkuschopných osob ke střednímu stavu (1. 7.) v daném roce. Střední stav vypočítán jako průměr počátečního a koncového stavu populace.

Sňatečnost svobodných

Intenzitu vstupu svobodných do prvního manželství popisuje ukazatel úhrnné sňatečnosti svobodných neboli prvosňatečnost, který vyjadřuje, jaký podíl osob by při zachování řádu sňatečnosti, úmrtnosti a zahraničního stěhování svobodných z daného roku uzavřel před dovršením 50. roku věku první sňatek. Historicky nejnižší byla prvosňatečnost v roce 2013, kdy činila 51,4 % u mužů a 59,0 % u žen. Poté následovalo období jejího růstu, kdy se do roku 2019 navýšila o 5,8 p. b. u mužů a 6,9 p. b. u žen na 59,0 resp. 67,5 % (tab. 2.4). Tento trend zastavil rok 2020, jehož specifické podmínky (legislativní omezení obřadů z důvodu špatné epidemické situace) se na prvosňatečnosti podepsaly jejím výrazným poklesem na úroveň 51,9 % u mužů a 60,8 % u žen. V roce 2021 se úhrnná sňatečnost svobodných meziročně sice opět navýšila – u mužů o 2,6 p. b. na 54,4 % a u žen o 2,9 p. b. na 63,7 % – nicméně oproti průměru let 2015–2019 zůstala nižší.

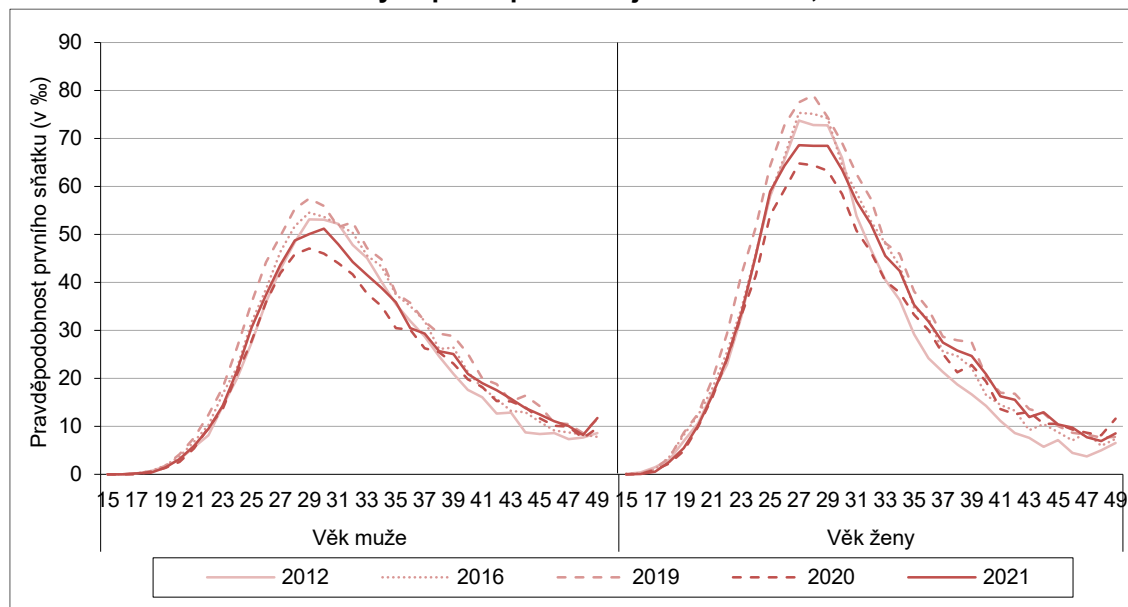
Tab. 2.4 Sňatečnost svobodných, 2012 a 2016–2021

Ukazatel	2012	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Prvosňatečnost (%): muži	53,2	56,2	57,6	58,8	59,0	51,9	54,4
ženy	60,6	64,3	65,4	66,9	67,5	60,8	63,7
Průměrný věk při 1. sňatku: muži	32,3	32,2	32,2	32,2	32,1	32,6	32,6
ženy	29,6	29,9	29,8	29,8	29,8	30,4	30,3
Podíl svobodných mužů (%) ve věku: 25	94,7	93,9	93,6	93,3	93,0	94,6	94,5
30	76,6	74,7	73,9	72,8	72,5	77,3	76,2
35	60,0	58,1	57,2	56,4	56,0	62,7	60,6
40	52,0	49,5	48,5	47,5	47,4	54,7	52,2
45	48,5	45,6	44,4	43,3	43,1	50,3	47,8
Podíl svobodných žen (%) ve věku: 25	86,6	85,9	85,3	84,4	84,2	87,4	86,9
30	60,7	59,8	58,9	57,9	57,5	63,7	61,8
35	47,3	45,4	44,3	43,3	42,9	50,2	47,3
40	42,3	39,4	38,3	37,1	36,6	43,8	40,8
45	40,3	37,0	35,8	34,4	33,7	40,9	37,7

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

Věk, kdy sňatečnost svobodných kulminovala, se v období 2012–2021 nijak výrazně neměnil. U mužů se na vrcholu střídala věk 29 a 30 let, u žen kolísalo maximum na 27–29 letech (obr. 2.5). V roce 2021 s největší intenzitou vstupovali do prvního manželství muži ve věku 30 let (51 z tisíce svobodných mužů) a ženy ve věku 27, 28 i 29 let (68 až 69 z tisíce svobodných žen). Nejvyšší zaznamenaná intenzita se oproti roku 2020 mírně navýšila (u mužů a žen o 4,1 resp. 3,8 promilových bodů), k úrovni roku 2019 však měla daleko (mezi roky 2019 a 2020 byl zaznamenán její pokles u mužů o 10,4 promilových bodů a u žen o 14,2 promilových bodů). Meziroční nárůst sňatečnosti svobodných byl v roce 2021 až na výjimky (pokles u žen ve věku nad 45 let) pozorován ve všech věcích. Nejméně výrazný byl v nejmladších věcích, kde je úroveň sňatečnosti dlouhodobě nízká, a nejvíce zřetelný byl právě kolem maxima.

Obr. 2.5 Sňatečnost svobodných podle pohlaví a jednotek věku, 2012–2021

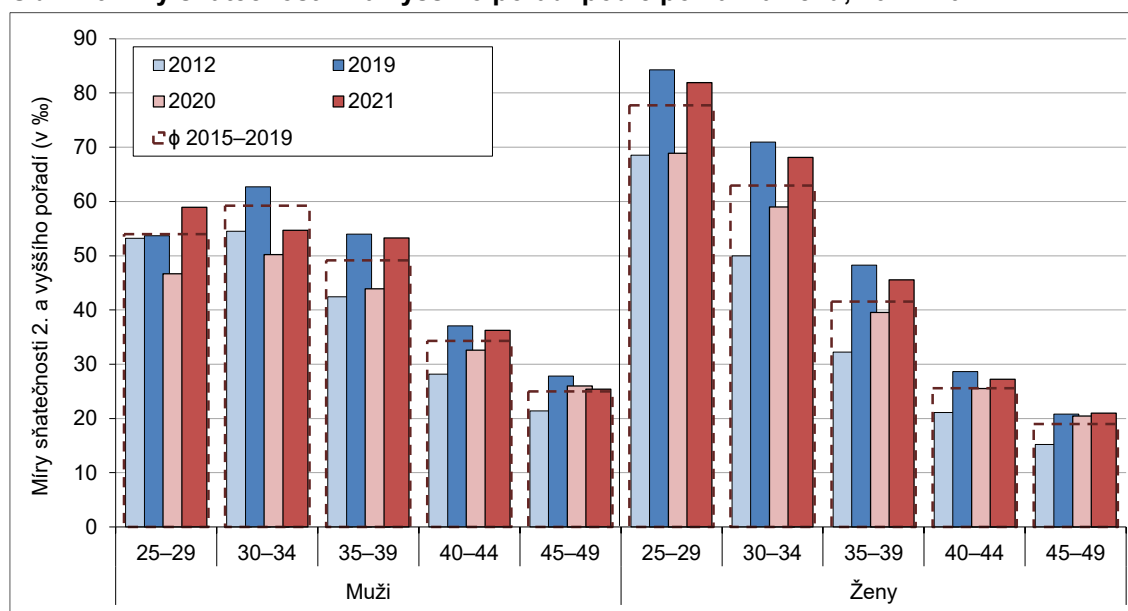
Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

Průměrný věk¹⁸ žen vstupujících do prvního manželství se v roce 2021 nepatrně snížil o 0,1 na 30,3 let a u mužů zůstal na úrovni předchozího roku, tedy na 32,6 letech (tab. 2.4). V roce 2020 však došlo, po faktické stagnaci v letech 2011–2019 (u žen od roku 2013), k jeho výraznému meziročnímu navýšení o 0,5 let u mužů a o 0,6 let u žen na 32,6 resp. 30,4 roku, kdy se jednalo o vůbec nejvyšší průměrný věk při uzavření prvního manželství (u žen poprvé překročil hranici 30 let).

Sňatečnost vyšších pořadí

Meziročně vyšší byla v roce 2021 také míra sňatečnosti pro opakované sňatky, která vyjadřuje počet uzavřených manželství 2. či vyššího pořadí (včetně neznámých vyšších) na tisíc rozvedených a ovdovělých osob středního stavu (k 1. 7.). Vzrostla jak u mužů, tak u žen, a až na výjimky (u mužů ve věku 45–49 let pokles o 2 %) ve všech věkových kategoriích v rozpětí 25–49 let (obr. 2.6). Největší nárůst sňatečnosti vyšších pořadí byl zaznamenán u mužů i žen 25–29letých (o 26 % resp. 19 %) a u 35–39letých mužů (o 21 %). Nejmenší změna nastala ve věkových kategoriích nad 40 let (nárůst o 3–11 %). Úroveň opakované sňatečnosti v daných věkových kategoriích se sice i přes meziroční navýšení nevrátila zpět k hodnotám z roku 2019 (až na 25–29leté muže, kde ji překonala o 10 %, a 45–49leté ženy, kde se vyrovnaly), ale na druhou stranu byla vyšší než její průměrná úroveň v období let 2015–2019 (až na 30–34leté muže, kde zůstala nižší o 8 %).

¹⁸ Počítán z tabulkového rozložení počtů sňatků podle věku, které vychází z pravděpodobností uzavření prvního sňatku (vstupní funkce tabulek sňatečnosti).

Obr. 2.6 Míry sňatečnosti 2. a vyššího pořadí podle pohlaví a věku, 2012–2021

Při setrvání měr sňatečnosti rozvedených podle délky trvání manželství by v roce 2021 uzavřelo další manželství 42,6 % rozvedených mužů a 42,0 % rozvedených žen, o 1,7 resp. 2,6 procentních bodů více než při zachování měr z roku 2020 (tab. 2.5). Právě v roce 2020 došlo k zastavení předchozího šestiletého trendu růstu úrovně sňatečnosti rozvedených, který započal po zaznamenaném minimu desetiletí v roce 2013 (u mužů činilo 34,7 % a u žen 33,5 %) a vrcholil rokem 2019 (u mužů 46,0 % a u žen 44,5 %).¹⁹

Tab. 2.5 Sňatečnost rozvedených, 2012 a 2016–2021

Ukazatel	2012	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sňatečnost rozvedených (%): muži	36,4	40,7	42,5	45,0	46,0	40,8	42,5
ženy	34,9	38,7	40,8	43,4	44,5	39,4	42,0
Průměrná doba* mezi rozvodem a sňatkem (roky): muži	7,6	8,4	8,6	8,8	8,9	9,3	9,3
ženy	8,0	8,9	9,0	9,1	9,4	9,6	9,7
Míry sňatečnosti mužů podle doby od rozvodu: 0–1	4,1	4,2	4,2	4,3	4,3	3,7	3,8
2–3	3,2	3,4	3,7	3,6	3,9	3,2	3,4
4–5	2,5	2,6	2,7	2,8	2,9	2,5	2,7
6–9	1,6	1,9	1,9	2,1	2,0	1,7	1,8
10–14	0,9	1,1	1,1	1,3	1,3	1,2	1,3
15–19	0,6	0,7	0,7	0,8	0,9	0,8	0,8
20–24	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Míry sňatečnosti žen podle doby od rozvodu: 0–1	3,8	3,9	3,9	4,1	4,1	3,6	3,7
2–3	2,8	2,9	3,1	3,3	3,2	2,8	3,0
4–5	2,3	2,3	2,4	2,5	2,7	2,3	2,5
6–9	1,6	1,8	1,9	2,0	2,0	1,7	1,9
10–14	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,2	1,2
15–19	0,6	0,7	0,7	0,8	0,9	0,8	0,8
20–24	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5

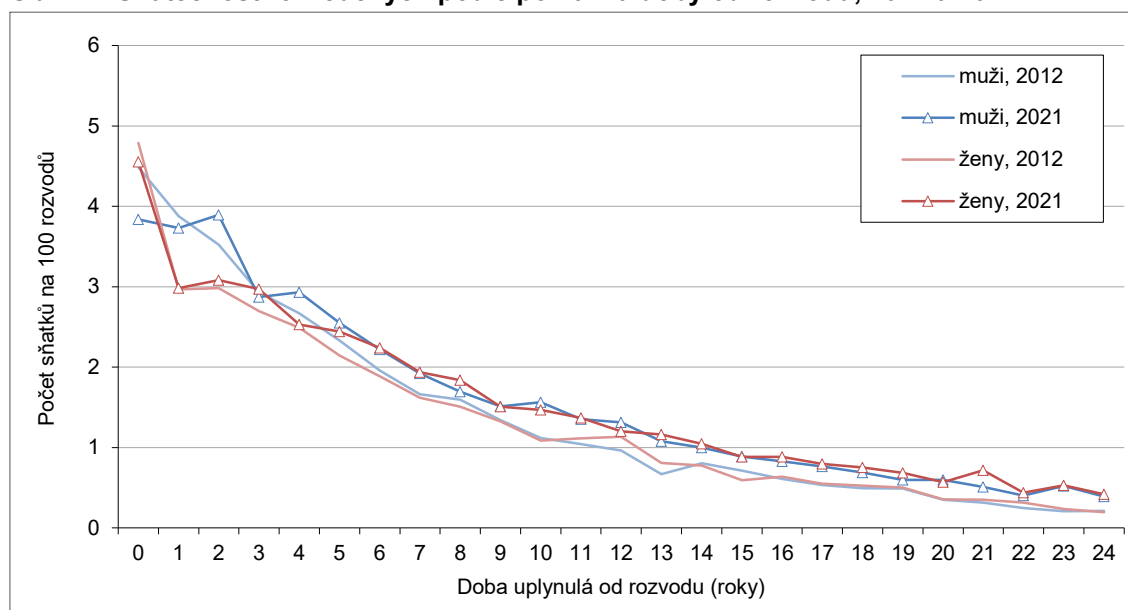
* Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem je vypočtena z rozložení intenzit sňatečnosti rozvedených podle doby od rozvodu.

Pozn.: Míry sňatečnosti podle doby od rozvodu uvedené v intervalech jsou průměrné (připadající na jeden rok daného intervalu).

¹⁹ Úroveň sňatečnosti ovdovělých se z důvodů nízkých počtů událostí zpravidla samostatně nehodnotí.

Nejčastěji uzavírají rozvedené osoby nový svazek obecně hned v prvních letech po právním zániku předchozího manželství, častěji přitom rozvedení muži než ženy. S rostoucím intervalem od ukončení manželství úroveň opakované sňatečnosti klesá a zároveň se stírá rozdíl v úrovni sňatečnosti rozvedených mezi pohlavím (tab. 2.5, obr. 2.7). Od roku 2012 dochází k pravidelnému nárůstu průměrné doby mezi rozvodem a dalším sňatkem, a to zejména v důsledku růstu sňatečnosti rozvedených v delších intervalech od rozvodu. V roce 2021 vstoupili muži znovu do manželství průměrně po 9,3 letech od rozvodu a ženy po 9,7 letech (meziroční nárůst u obou pohlaví o 0,1 let), kdy šlo o dosud rekordní hodnoty ukazatele. Mezi lety 2012 a 2021 vzrostla průměrná doba mezi rozvodem a vstupem do dalšího manželství celkem o 1,7 let, shodně u mužů i žen.

Obr. 2.7 Sňatečnost rozvedených podle pohlaví a doby od rozvodu, 2012 a 2021

Sňatky cizinců

Zhruba jedna desetina manželství (9,4–12,1 % v letech 2012–2021) bývá uzavírána snoubenci, z nichž alespoň jeden má cizí, jinou než českou, státní příslušnost (tab. 2.6). V roce 2021 byl jejich podíl historicky nejvyšší, a to 12,1 %, absolutně šlo o 5 653 sňatků. Z 88,2 % se jednalo o smíšený sňatek mezi občanem/občankou České republiky²⁰ a občankou/občanem jiné než české státní příslušnosti. Sňatky dvou cizinců (obyvatelů ČR)²¹ eviduje ČSÚ na území ČR ročně pravidelně několik set. V roce 2021 jich bylo 669, čímž bylo o 20 navýšeno jejich dosavadní novodobé historické maximum z roku 2019. Zastoupení sňatků dvou cizinců v rámci skupiny svazků s cizinci během sledovaného desetiletí výrazně vzrostlo, a to z 6,4 % v roce 2012 na 11,8 % v roce 2021. Nejčastěji se jednalo o svazek dvou občanů Ukrajiny (175 sňatků v roce 2021), Slovenska (94 sňatků) a Ruska (34 sňatků).

V roce 2021 bylo mezi ženichy 7,0 % cizinců (abs. 3 253) a mezi nevěstami 6,6 % cizinek (abs. 3 069). Nevěsta s českým státním občanstvím stála před oltářem nejčastěji s ženichem-cizincem s občanstvím slovenským (965 sňatků), s německým (243 sňatků) a ukrajinským (140 sňatků). V předchozích letech 2013–2019 byl místo Ukrajince třetím nejčastějším ženichem-cizincem občan Velké Británie. Pokud do manželského svazku vstupoval ženich s českým a nevěsta s cizím státním občanstvím, šlo nejčastěji o ženu s občanstvím Slovenska (950 sňatků), dále Ukrajiny (604) a Ruska (183), přičemž toto pořadí platilo v celé

²⁰ Statistika ale již neumožňuje sledovat, zda jde o občana ČR, který nikdy neměl jiné státní občanství, či zda jde o občana, který získal občanství ČR až v průběhu svého života.

²¹ Alespoň jeden ze snoubenců měl ale v ČR registrovaný trvalý nebo přechodný pobyt, proto byl sňatek zahrnut mezi sňatky obyvatel ČR.

poslední dekádě. Uvedené první tři nejčetnější skupiny snoubenců/snoubenek cizího státního občanství tvořily v roce 2021 u svazku Češky s cizincem 52,2 % ze všech daných sňatků a v případě Čecha s cizinkou 72,4 %. Skladba ženichů-cizinců podle státní příslušnosti tak byla mnohem pestřejší než nevěst-cizinek.

Tab. 2.6 Sňatky podle státního občanství snoubenců, 2012 a 2016–2021

	2012	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sňatky alespoň s 1 cizincem	4 283	5 153	5 093	5 371	6 159	4 337	5 653
- podíl na všech sňatcích (%)	9,5	10,2	9,7	9,9	11,2	9,5	12,1
Podíl cizinek u nevěst (%)	4,3	4,5	4,6	4,9	5,8	5,0	6,6
Podíl cizinců u ženichů (%)	5,8	6,4	5,9	5,9	6,6	5,6	7,0
Sňatky - žena ČR + cizinec	2 344	2 870	2 654	2 680	2 996	2 046	2 584
státní občanství muže: Slovensko	662	899	893	940	987	768	965
Německo	227	303	252	234	319	213	243
Ukrajina	120	105	98	122	114	111	140
Sňatky - muž ČR + cizinka	1 663	1 890	1 994	2 183	2 514	1 796	2 400
státní občanství ženy: Slovensko	719	847	889	899	1 015	687	950
Ukrajina	387	310	361	475	572	456	604
Rusko	125	138	160	171	190	136	183
Sňatky - oba cizinci	276	393	445	508	649	495	669
z toho: oba Ukrajinci	58	91	90	103	150	101	175
oba Slováci	26	38	51	100	102	68	94
oba Rusové	26	34	44	43	30	30	34

Pozn.: Výběr a řazení občanství podle četnosti v roce 2021.

Meziroční nárůst počtu uzavřených manželství v roce 2021 byl u sňatků s alespoň jedním cizincem výraznější než v celkovém úhrnu (o 30 % vs. o 3 %), což platilo i o rok dříve pro jejich meziroční pokles (o 30 % vs. o 17 %). Nejvíce se zvýšení projevilo u sňatků dvou cizinců (35 %), poté u kombinace ženich s českým státním občanstvím-nevěsta cizinka (o 34 %) a nejméně meziročně vzrostl počet sňatků nevěst s českým státním občanstvím a ženichem cizincem (o 26 %). Přitom v předchozím roce se snížil počet sňatků meziročně nejvíce mezi nevěstou s českým státním občanstvím a cizincem (o 32 %), dále u ženicha s českým státním občanstvím a cizinkou (o 29 %) a nejméně u dvou cizinců (o 24 %).

